คำถาม - มีคำตอบ

โรคปากและเท้าเปื่อย

โรคปากและเท้าเปื่อยเกิดจากอะไร

- เป็นโรคที่เกิดในสัตว์กีบคู่ โค กระบือ แพะ แกะ สุกร
- เชื้อไวรัสโรคปากและเท้าเปื่อยมี 7 ชนิด
- ในประเทศไทย พบ 3 ชนิด ได้แก่ ชนิดโอ เอ และเอเชียวัน

ชนิดเอเชียวัน พบระบาดครั้งสุดท้ายปี พ.ศ.2540

สัตว์ที่ติดเชื้อมีอาการอย่างไร?

- สัตว์ติดเชื้อ แสดงอาการความรุนแรงแตกต่างกัน
- ขึ้นอยู่กับภูมิต้านทานโรค ความแข็งแรงของตัวสัตว์ และปริมาณเชื้อโรค

ซึม ไข้สูง น้ำลายไหล มีเม็ดตุ่มใสพุพอง เกิดขึ้นภายในปาก ลิ้น เหงือก เพดานปาก ข้างแก้ม ซอกกีบ ต่อมาเม็ดตุ่มจะแตกเป็นแผล สัตว์แสดงอาการขาเจ็บ เดินกระเผลก น้ำลายไหลมากขึ้น มีแผลในปาก ลิ้น เท้า และหัวนม

โรคปากและเท้าเปื่อยติดต่อได้อย่างไร

- จากการกินอาหารหรือน้ำที่มีเชื้อโรคปนเปื้อนอยู่
- การหายใจเอาเชื้อที่ปะปนอยู่ในอากาศเข้าไป
- สัตว์ที่เป็นโรคจะขับเชื้อไวรัส จากเม็ดตุ่มน้ำใส น้ำลาย มูลสัตว์

- การเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ที่เป็นโรคเข้าฟาร์ม หรือเลี้ยงใกล้ๆ
- ยานพาหนะ คน อุปกรณ์ ของใช้ เช่นถังนม รองเท้าบู๊ท เสื้อผ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปนเปื้อนจากรถและคนที่มีการเข้าฟาร์มหลายแห่งและไม่มีการฆ่าเชื้อโรค ซึ่งจากการสอบสวนโรคในหลายครั้งพบว่ามีสาเหตุจากมีรถรับซื้อสัตว์เข้าฟาร์ม และเริ่มมีปัญหาในโคกลุ่มที่อยู่บริเวณนั้นตามมา
- ลม อากาศ มีโอกาสพบน้อยในประเทศไทย เนื่องจากมีอากาศร้อน
- สุนัข แมว เป็ดไก่ หนู จะมีโอกาสแพร่กระจายระหว่างฟาร์มในพื้นที่ได้
- สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เช่นการนำน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ โดยจากการสอบสวนโรคเคยพบการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยไปตามเส้นทางของลำคลองจากต้นน้ำไปปลายน้ำ เนื่องจากเกษตรกรในพื้นที่ต้นน้ำมีโรคและปล่อยน้ำล้างโรงเรือนลงคลอง และมีฟาร์มอื่นๆสูบน้ำจากคลองมาใช้

การป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ทำได้อย่างไร

ป้องกันโรคเข้าฟาร์มโดย...

- งดการนำสัตว์เข้าเลี้ยงใหม่จากโคที่ไม่ทราบแหล่งที่มา หรือจากพื้นที่ที่มีโรคระบาด
- ห้ามบุคคลภายนอกเข้าฟาร์มโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่คอกเลี้ยงโคและโรงรีดนม
- ห้ามยานพาหนะเข้าฟาร์ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถที่มีการเข้าฟาร์มหลายแห่ง เช่นรถขนขี้วัว รถรับซื้อโค รถขนฟาง รถขนอาหาร เป็นต้น
- เลือกซื้ออาหารจากแหล่งที่เชื่อถือได้ว่าไม่มีโรคปากและเท้าเปื่อยระบาด
- ทำความสะอาดและทำลายเชื้อโรคที่โรงเรือน ถังนม และอุปกรณ์ต่างๆ

การป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อย ทำได้อย่างไร

สร้างภูมิคุ้มกันโรคให้สัตว์

- ฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรก ตั้งแต่อายุ 4–6 เดือน
- ฉีดกระตุ้นซ้ำภายหลังจากฉีดครั้งแรก 3–4 สัปดาห์
- หลังจากนั้นฉีดวัคซีนตามรอบทุก 4 เดือน

ล้างและทำลายเชื้อโรคได้อย่างไร

การล้างสิ่งสกปรก... (ดิน เศษอาหาร)

- ใช้น้ำสะอาดล้างพื้นผิว หรืออุปกรณ์ต่างๆ ก่อนที่จะใช้ยาฆ่าเชื้อในลำดับต่อไป

การทำลายเชื้อโรค...

- ต้องทำให้พื้นผิวหรืออุปกรณ์ที่จะทำลายเชื้อโรคเปียกชุ่มไปด้วยน้ำยา
- โดยต้องให้น้ำยาฆ่าเชื้อมีเวลาทำปฏิกิริยาอย่างน้อย 15-30 นาที ตามที่ระบุโดยในการเลือกใช้ให้คำนึงถึงความเหมาะสมกับวัสดุ อุปกรณ์ เช่น
  - โซเดียมไฮโปคลอไรท์ (น้ำยาซักผ้าขาว 1 ขวด ต่อน้ำ 2 ขวด ระยะเวลาสัมผัส 30 นาที)
  - โซดาไฟ
  - โซเดียมคาร์บอเนต 2%
  - หรือยาฆ่าเชื้อโรคอื่นๆ เช่น กลูตาราลดีไฮด์ ใช้ตามคำแนะนำข้างขวด

โรคนี้ทำให้เกิดผลเสียหายอย่างไร

- โดยทั่วไปโรคปากและเท้าเปื่อยไม่ทำให้ตาย ยกเว้นในลูกสัตว์ขนาดเล็กที่อาจเสียชีวิตได้
- ในสัตว์ที่ไม่ได้ฉีดวัคซีน จะแสดงอาการรุนแรง
- ต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูสุขภาพนานมาก
- สัตว์บางตัวอาจไม่สามารถกลับมามีผลผลิตได้เหมือนเดิม

โรคปากและเท้าเปื่อยรักษาได้ไหม

ไม่มีการรักษาโรคนี้

ยกเว้นการรักษาตามอาการเพื่อ

ป้องกันโรคแทรกซ้อน

วัคซีน โรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในขณะนี้มีแบบไหนบ้าง

วัคซีน สำหรับ โค กระบือ แพะ แกะ

- กรมปศุสัตว์ได้ผลิตวัคซีน เป็นวัคซีนเชื้อตายชนิดน้ำ (aqueous vaccine)
- ผลิตจากเชื้อไวรัสโรคปากและเท้าเปื่อย
- ซึ่งขณะนี้มี 2 แบบ คือ ไบวาเลนท์ หรือรวม 2 ไทป์ (O และ A) และ O โมโนวาเลนท์

วัคซีน สำหรับ สุกร

- เป็นวัคซีนเชื้อตายชนิดน้ำมัน
- ผลิตจากเชื้อไวรัสโรคปากและเท้าเปื่อย
- ปัจจุบันผลิตเป็นไบวาเลนท์ หรือ รวม 2 ไทป์ (O และ A)

ทำไมช่วงนี้ ต้องฉีดวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อย ชนิดไทป์โอ โมโนวาเลนท์

- เนื่องจากขณะนี้ในประเทศมีการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยชนิดโอ ในหลายพื้นที่ และวัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยชนิดไตรวาเลนท์ (โอ เอ และเอเชียวัน) มีข้อจำกัดคือ คุณสมบัติของวัคซีนไทป์โอแตกตัวง่าย เมื่อเปรียบเทียบกับเอ และเอชียวัน ซึ่งส่งผลให้ระดับภูมิคุ้มกันโรคชนิดโอไม่สูงเท่าที่ควร

- ดังนั้นในภาวะที่มีปัญหาการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยชนิดโอ ปริมาณมากๆ จึงมีความจำเป็นต้องใช้วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยชนิดโอ โมโนวาเลนท์ เพื่อเร่งให้ภูมิคุ้มกันสูง และสามารถป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยชนิดโอที่มีการระบาดอยู่ในขณะนี้ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทำไมฉีดวัคซีนเป็นประจำตามรอบ แล้วยังเกิดโรค ??

- ความคุ้มโรคของวัคซีนไม่สามารถคุ้มโรคได้ 100 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคปากและเท้าเปื่อย ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น สัตว์ต้องมีสุขภาพแข็งแรง ไม่เครียด และหากพื้นที่ใดมีเชื้อไวรัสอยู่ในพื้นที่เป็นปริมาณมาก เช่น มีการนำเชื้อไวรัสเข้าฟาร์ม เมื่อภูมิคุ้มกันที่ตัวสัตว์จะไม่สูงพอ ทำให้มีโอกาสเกิดโรคได้
- แต่อาการและความเสียหายจะไม่รุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์ที่ไม่ได้ฉีดวัคซีน

วัคซีนโรคปากและเท้าเปื่อยที่ใช้ในขณะนี้ ตรงกับการระบาดของโรคปากและเท้าเปื่อยในประเทศไทยหรือไม่

seed vaccine ที่ใช้ในขณะนี้ คือ

O189 หรือ O อุดร

A สกลนคร

แจ้งข่าวสัตว์ป่วยได้ที่ไหน

- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ
- สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด
- สำนักงานปศุสัตว์เขต
- Call center ของ สำนักควบคุม ป้องกัน และบำบัดโรคสัตว์ เบอร์ 05-653-4412
- ระบบ E-Smart Surveillance ทาง www.esmartsur.net

ค่าบริการรักษาสัตว์ป่วยเท่าไหร่

- เมื่อเกิดโรคขึ้นกับสัตว์เลี้ยงของเกษตรกร และมีการแจ้งการเกิดโรค ทางรัฐจะดำเนินการควบคุมโรคไม่ให้แพร่ระบาด โดยเป็นบริการที่ไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ